

Трансформація функціональної спеціалізації як еволюція приміських сільських поселень

Т. Ю. Кузьменко, *Полтавський національний технічний університет*

В умовах переходу до ринкової економіки та множинності форм власності спеціалізація приміських сільських поселень (ПСП) набуває певних змін. сільського природного ландшафту. Процеси, упоstrадянський найважливіших досліджень виділяються праці Ю. М. Білокося, Є. С. Куця, Ш. Ібатуліна, М. М. Габреля, Г. К. Лоїка, О. І. Колодрубської. Проте, найзначніших міст та їх агломерацій, дещо поза увагою залишені сільські поселення, що розташовані в приміських зонах великих міст, таких як Полтава, Суми, Чернігів тощо. Приміська зона (ПЗ) великих міст умовно окреслюється в межах 30-40 км, при цьому внутрішній пояс становить 15-20 км. На сьогодні в середовищі ПСП відбуваються певні трансформації, перш за все у виробництві та культурно-побутовому обслуговуванні. В значній частині сільських поселень приміських зон великих міст зменшуються території виробничих зон, подекуди зовсім зникають, натомість значно розширюється житлова зона як за рахунок вивільнення виробничих майданчиків, так і за рахунок розпайованих орних земель. функціональної спеціалізації у периферійних районах. планувальна структура і, відповідно, функціональна Трансформації поширюються на всі структурні елементи середовища: виробництва, житла, інфраструктури, що відбуваються період, недостатньо на приміських досліджуються. територіях, Серед переважно ці дослідження направлені на проблеми У внутрішньому поясі ПЗ характер трансформації ПСП виявлений значно виразніше, ніж Нові економічні умови господарювання в сільській місцевості проявляються у скороченні традиційного характеру виробництва, господарств. Виробничі аграрні підрозділи зберігаються переважно на території сіл-центрів сільськогосподарського підприємства (центрального садиб), в той же час їх підрозділи, що розміщені в менших селах, які раніше називались бригадними, частіше перестають функціонувати. Вивільнені території виділяються під нове житлове будівництво, в основному для міських жителів. Саме така трансформація відбулась у с. Верхоли Полтавського району. На сьогодні у селі проживає 450 чол., відстань до м. Полтави становить 10 км, що приблизно відповідає відстані від центру міста до віддалених районів. Мешканці села зайняті в м. Полтава - 65% усього працюючого населення. Вірогідно припустити, що функціональна спеціалізація с. Верхоли матиме два напрями: поселення-супутник та рекреаційне (в селі уже розміщено значний масив нового житла міських жителів). Наявні передумови такої трансформації: зручний транспортний зв'язок з містом-центром та сприятливе природне оточення (сосновий ліс). Аналіз статистичних матеріалів та натурні обстеження автора виявили, що подібні процеси відбуваються майже в усіх ПСП внутрішнього поясу ПЗ м. Полтави. Переважними типами ПСП в межах ПЗ великих міст, можуть

бути: поселення-супутники, що за своєю структурою подібні до мікрорайонів-спалень; рекреаційні сільські поселення на основі нових видів працевлаштування: бізнесу, туризму, індивідуального відпочинку, розваг; дачні поселення, фермерські господарства як автономні мікропоселення та їх різноманітні комбінації. Таким впливу великих міст виявляється у поглибленні та трансформації функціональної спеціалізації ПСП. його розукрупненні, поділу на низку фермерських аграрно-індустріальні поселення, окремі чином, еволюція сільського розселення в зонах